

Vladimír Veselý, Břetislav Teplý, Pavla Rovnaníková

BUDOUCNOST NAVRHOVÁNÍ BETONOVÝCH KONSTRUKCÍ FUTURE OF CONCRETE STRUCTURE DESIGN

V článku jsou uvedeny základní informace o postupech navrhování betonových konstrukcí připravovaných komisemi *fib* pro chystaný Model Code 2020 zejména s ohledem na problematiku udržitelného rozvoje. Dále jsou uvedeny kombinované ukazatele a jejich cílové hodnoty pro výrobce cementu, betonu a projektanty betonových konstrukcí.

The contribution presents some basic information concerning on processes of designing concrete structures being prepared by the *fib* committees for the new Model Code 2020, namely the sustainability issue. Also, modern design approaches are discussed as well as combined indicators and their target values are described.

Částečnou odpověď na otázky vyplývající z názvu tohoto článku lze nalézt mj. v nedávných i současných pracovních materiálech *fib* (Fédération internationale du béton), které autorům laskavě poskytl předseda komise *fib* T10-1 prof. Ing. Petr Hájek, CSc., FEng., a které souvisejí s vývojem připravovaného *fib* Model Code 2020 (dále jen MC2020). Ten by měl v nadcházejícím roce nahradit stávající *fib* Model Code 2010 [1]; přitom lze již nyní říci, že MC2020 bude souhrnem současných vědeckých i praktických poznatků a podobně jako u minulých verzí bude předobrazem nových znění evropských betonářských norem, zejména ČSN EN 1992 a ČSN EN 206. V této činnosti jsou v rámci komise *fib* T10-1

významně angažováni také kolegové z ČR, již zmíněný prof. P. Hájek, dále prof. J. L. Vítek a Ing. V. Červenka, Ph.D. Obecným cílem je zlepšení výkonu a kvality betonových konstrukcí v soutěži s jinými typy řešení, optimalizace návrhových a konstrukčních postupů vedoucích mimo jiné k energeticky i cenově efektivním konstrukcím s minimálním dopadem na životní prostředí.

Již nyní je zřejmé [2], že hlavní „novinky“ budou souviset zejména se sjednocením postupů pro posuzování stávajících a navrhování nových betonových konstrukcí, s efektivním používáním stávajících i nových materiálů (zejména nových příměsí), se zřetelem na životní cyklus a navrhování s ohledem na vlastnosti a konečně s navrhováním a posuzováním beto-

nových konstrukcí se zřetelem na trvalou udržitelnost – což ostatně úzce souvisí s předchozími tématy. Tyto body v následujícím textu alespoň stručně rozvedeme a věříme, že přispějí k informovanosti technické veřejnosti a k diskuzi o možnostech naznačených směrů pro navrhování a posuzování; některé informace k tomuto tématu lze nalézt již v [3].

Jednotné postupy pro posuzování stávajících i nově navrhovaných betonových konstrukcí

V čem spočívá rozdílnost stávajících a nově navrhovaných konstrukcí je dostatečně známo (výčet těchto okolností je také podrobně uveden v [2]) a v minulosti to vyústilo v existenci samostatných předpisů (zejména ČSN EN 13822-2007) a řadu dalších materiálů (např. [4]). Připravovaný *fib* MC2020 deklaruje pokus o vytvoření dokumentu s obecnými postupy, které budou moci být sdíleny při posuzování stávajících i nově navrhovaných betonových konstrukcí (mimo jiné proto, že při navrhování oprav či rekonstrukcí stávajících objektů se též užívají nové materiály a technologie).

Složení betonu, materiály a udržitelný rozvoj

Základní materiály pro výrobu betonu – cement, kamenivo a voda – se v blízké budoucnosti zásadně měnit nebudou. Cement a kamenivo se však jistě dočkají nezbytných modifikací.

Tlak na snižování emisí CO₂ při výrobě cementu přinese v blízké době změnu v EN 197 ve smyslu rozšíření portfolia směsných cementů, snižování množství obsahu slínku a rozšíření pevnostních tříd cementu směrem dolů. To je logický trend, který však může narazit na požadavek zajištění trvanlivosti betonu (odolnosti proti působení vlivu prostředí) a rychlosti výstavby.

Problém kameniva v blízké budoucnosti tkví v postupném

Snižování obsahu slínku a rozšíření portfolia směsných cementů v souvislosti s tlakem na snižování emisí CO₂ může narazit na požadavek zajištění trvanlivosti betonu.

vyčerpání dostupných zdrojů, zejména kameniva těženého. Možným řešením je vyšší využití kameniva recyklovaného a nahrazování drobného kameniva těženého kamenivem drceným. Realizace nastíněného řešení vyvolá nejen potřebu nového přístupu k návrhu složení betonu, ale i potřebu investic do procesu získávání recyklovaného a drčeného drobného kameniva v akceptovatelné kvalitě.

Materiálová základna se bude jistě měnit i v oblasti příměsí. Zdroje jemně mleté vysokopecní strusky jsou omezené, popílky jsou a budou nadále trpět kontaminací amonných iontů a změnou tvaru zrn v procesu redukce NO_x. Cestu je třeba hledat v použití alternativních dostupných příměsí, jakými mohou být meta-kaolín nebo na nízkou teplotu pálené jíly nevhodné pro výrobu keramiky, velmi jemně mletý vápenec či odprašky z výroby drčeného kameniva. Zde může rozvoj narazit opět na problematiku životnosti, resp. odol-

nosti vyztuženého betonu z důvodu potřeby Ca(OH)₂ na aktivaci latentně hydraulických a reakci pucolánové aktivních příměsí [5].

Cestou, jak naplnit požadavky nových připravovaných předpisů v oblasti materiálové, je bezesporu jejich menší spotřeba. Tu je možno docílit např. subtilními konstrukcemi s využitím UHPC či vylehčením pomocí tvarování betonových prvků podle průběhu vnitřních sil. Vydat se touto cestou však znamená řešit nejen složení betonu s vysokou pevností a odolností (minimální pórozitou), ale i jeho vyrobiteľnost, dopraviteľnost, ukládání a ošetřování.

Na tomto místě je třeba připomenout, že uvedené skutečnosti vyvolají potřebu zásadních inovací výrobní základny spojenou s nemalými finančními prostředky.

Správná cesta k udržitelnému betonovému stavebnictví vede od výzkumu přes rozhodovací procesy až k praktickému uplatnění. K tomu je třeba vytvořit pro jednotlivé sub-

Tab. 1 Ukazatele pro jednotlivé subjekty stanovené do roku 2030 [6]

Tab. 1 Indicators for different subjects, targeted for 2030 [6]

Výrobci cementu	$t_{CO_2}/t_{slínku} < 0,7$ až 0,75 (scénář 2 od 2030 – IEA-CSI plán od 2030), kterým je přímo měřena účinnost tepelné energie
Výrobci betonu	dosáhnout méně než 3,5 kg slínku/m ³ /MPa pro běžný beton 30 až 50 MPa
Projekční kanceláře	(kgCO ₂ /m ²) konstrukce < 250 kg [7]
Stavební společnosti	(kgCO ₂ /m ²) stavba < 500 kg [8]